

Samhällsbyggnadsenheten
Funktionen för
Mänskliga rättigheter & folkhälsa

Betänkande SOU 2016:92 Värna demokratin mot våldsbejakande extremism -nationell samordning och kommunernas ansvar

Länsstyrelsen i Dalarnas län redogör nedan för sitt svar på ovan nämnda remiss där vi blivit ombedda att särskilt utgå ifrån två frågeställningar.

Vilka behov har ni utifrån er verksamhet av nationell samordning av arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism?

Nationell samordning av sociala risker behövs och att förlägga samordningen inom risk- och sårbarhetsområdet anser vi är klokt. Vår erfarenhet är att extremism inte ska behandlas som en separat del utan behöver förstås i ett stort samhällsperspektiv, där sociala risker blir grunden och social hållbarhet målet. I konkreta termer betyder det att tydliggöra det förebyggande perspektivet snarare än att hantera extremism som en reaktiv åtgärd.

Vi anser att det är viktigt att utreda vilken roll länsstyrelserna kommer att ha på regional nivå. I betänkandet föreslås länsstyrelserna bli en regional motor och att särskild finansiering för detta ska tillskjutas. Likaså föreslår betänkandet att länsstyrelserna ska organisera arbetet i enlighet med krisberedskapsarbetet som idag bedrivs på respektive länsstyrelse. Vi delar uppfattningen om att extra finansiering behöver tillskjutas och anser att det föreslagna beloppet om 25 miljoner för alla länsstyrelser att dela på är ett minimum. Ska länsstyrelsen fungera som den motor betänkandet föreslår är det viktigt att en stabil bas med kunskap om både förebyggande (social hållbarhet och demokratistärkande) samt analyserande, riskreducerande och hanterande (risk- och krisberedskap) arbete ska möjliggöras. Av samma anledning anser vi att det bör vara upp till varje länsstyrelse att själva avgöra hur man organiserar arbetet och att det troliga är att det förebyggande perspektivet med social hållbarhet som utgångspunkt behöver få ett större utrymme än vad som föreslås i betänkandet.

Länsstyrelsernas arbete med socioekonomiska beräkningsmodeller, vilket har bedrivits på Länsstyrelsen i Dalarnas län under en längre tid, skulle med fördel kunna betonas ytterligare i det förebyggande perspektivet.

På sidorna 31 och 32 i remissen står förslag på ändringar av aktuella förordningar. Länsstyrelseinstruktionen punkt 8 om krisberedskap och civilt försvar skulle kunna anses involvera även sociala risker och våldsbejakande extremism och det skulle då bli en naturlig del i ordinarie verksamhet i likhet med ovan nämnda resonemang.

Dagens fyra kunskapshus i Borlänge, Göteborg, Stockholm och Örebro är ett bra stöd till närliggande kommuner och andra aktörer i regionen. Vi anser att dessa hus skulle kunna utvecklas genom att anlägga några kunskapshus runt om i landet på givna platser. Dessa kunskapshus skulle kunna serva närliggande län och kommuner med direkt råd och stöd och också vara tydligt knutet till aktuell och praktiknära forskning. Likaså skulle dessa kunskapshus hantera ärenden på individnivå, något som inte kommer låta sig göras på respektive länsstyrelse utifrån den struktur som finns idag. Rollen som lokal respektive regional samordnare skulle då också underlättas och lättare inordnas i ordinarie krisberedskapssystem.

I betänkandet föreslås särskilda personer på kommunerna få en roll som lokala samordnare. Vi anser att detta kan komma att innebära att det blir en ojämn fördelning av möjliga insatser eftersom särskild de mindre kommunerna måste kombinera flera tjänster/arbetsuppgifter på en och samma tjänsteman. Vi anser att det istället kan vara bättre att stärka de befintliga lokala beredskapssamordnare och folkhälsosamordnare/demokratisamordnare (el motsvarande) så att deras tjänster kan renodlas och att de tillsammans då kan axla arbetet med sociala risker, där bland annat rasism och extremism ingår. I det arbetet som bedrivits inom Dalarnas län så har samverkan mellan dessa funktioner samt skola, socialtjänst och psykiatri varit mycket viktigt för att få tillstånd ett reellt förebyggande arbete.

Utifrån dessa behov, vilken myndighet, inklusive myndigheter som inte har behandlats av utredningen, anser ni är mest lämplig att tilldelas uppdraget som nationell samordnare och varför?

MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) föreslås bli nationell samordnare. MSB har en lång tradition av att samordna krishanteringsarbete på nationell nivå. Det finns upparbetade kontaktytor, en tydlig struktur i och med risk- och sårbarhetsanalysarbetet med tillhörande föreskrifter och arbetet är förankrat på både lokal, regional och nationell nivå.

Vi anser att MSB, för att axla denna fråga, behöver anlägga ett brett socialt riskperspektiv och säkerställa att arbetet som bedrivs är tydligt förankrat i forskning och utveckling. Vår erfarenhet är att för att kunna hantera och analysera de komplexa frågorna om rasism och extremism så behövs kunskap om basen, grogrunden till varför denna typ av samhällsstörningar och problem uppstår. Det ser vi ligger inom det breda fältet sociala risker.

I betänkandet betonas vikten av att arbeta nära socialtjänst och skolverksamhet. Hur detta är tänkt att fungera i praktiken nämns dock inte. I arbetet som bedrivits under flera år på Länsstyrelsen i Dalarnas län har socialtjänst och skola på lokal nivå lyfts som särskilt viktiga byggstenar i arbetet med att förebygga sociala risker. Kanaler för

att knyta dessa kontakter har upparbetats på både regional och lokal nivå. Men för att detta inte ska stanna vid tyckanden och "någon annans ansvar" behövs en djup förståelse för och involvering i arbetet av dessa aktörer. Detta bör även ske på nationell nivå för att det sedan ska få genomslag regionalt och lokalt. Vår erfarenhet är att det idag är tveksamt om MSB kan hantera denna ingång och involvering av de sociala frågorna på ett sätt som genomsyrar alla led i risk- och krishanteringsarbetet. Däremot välkomnar vi ett förtydligande av hur den uppgiften kommer att tacklas på nationell nivå med MSB som samordnare.

En annan myndighet som kan nämnas i sammanhanget är MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Om de skulle tilldelas en samordnande roll på nationell nivå så blir angreppssättet ett annat än MSBs. Man går miste om krisberedskapsstrukturen men har eventuellt närmare till kommun och civilsamhälle.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ytterligare en myndighet som nämnts som föreslagen nationell samordnare. BRÅ har en bred kompetens inom brottsförebyggande och samhällsutveckling och skulle kunna fungera som expertmyndighet för frågorna om extremism. Liksom för MUCF saknas dock samordningen av krisberedskap om BRÅ skulle tilldelas uppdraget. Vad som dock skulle kunna vara en möjlighet är att BRÅ ges möjlighet att bygga expertstöd nationellt och MSB förblir samordnare av krisberedskap och risk- och sårbarhetsanalys där extremism i detta fall ingår som en av flera delar i arbetet med sociala risker.

I detta ärende har Camilla Fagerberg beslutat. Föredragande har varit Kajsa Sjösvärd. Deltagande i arbetet med remissvaret har även Camilla Sahlander och Ulrika Jutesund, båda anställda vid funktionen för mänskliga rättigheter och folkhälsa.

Camilla Fagerberg
Länsråd

Kajsa Sjösvärd
Funktionssamordnare
Mänskliga rättigheter och
folkhälsa